

Προκόπιος Παυλόπουλος: «Όταν η Τουρκία απειλεί, ευθέως και διαχρονικώς, και τα Νησιά της Ελλάδας στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο είναι από αδιανόητη έως και προσβλητική για την ίδια την Ευρωπαϊκή Ένωση η συμμετοχή της στην Ευρωπαϊκή Άμυνα»

Ύδρα 29.8.2025

Σε ομιλία του στην Ύδρα, στο πλαίσιο των εκδηλώσεων «ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΕΙΑ 2025» με θέμα «Το κατά το Διεθνές Δίκαιο και το Ευρωπαϊκό Δίκαιο αναφαίρετο δικαίωμα της Ελλάδας να θωρακίζει αμυντικώς όλα, ανεξαιρέτως, τα Νησιά της στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο», ο πρώην Πρόεδρος της Δημοκρατίας, Ακαδημαϊκός και Επίτιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Προκόπιος Παυλόπουλος επισήμανε, μεταξύ άλλων, και τα εξής:

«Πρόλογος

Κατά την σημερινή κορυφαία εκδήλωση αποτίουμε τον οφειλόμενο φόρο τιμής στον εμβληματικό Ναύαρχο Παύλο Κουντουριώτη εδώ, στην Ύδρα, την γενέτειρά του αλλά και τον τόπο όπου έχει ταφεί και πορεύεται προς την αιωνιότητα που του αναλογεί. Ο Ναύαρχος Παύλος Κουντουριώτης, όπως πλέον έχει καταστεί κοινή ιστορική συνείδηση, προσέθεσε τις δικές του λαμπρές σελίδες στην Ιστορία μας κυρίως κατά την διάρκεια των Βαλκανικών Πολέμων και κατ' εξοχήν ως Κυβερνήτης του Θωρηκτού «Αβέρωφ», με νωπές πάντα τις μνήμες των ανεπανάληπτων επιτευγμάτων προεχόντως των Ναυμαχιών της Έλλης, την 3^η Δεκεμβρίου 1912 και της Λήμνου, λίγο μετά, την 5^η Ιανουαρίου του 1913. Ναυμαχιών οι οποίες επέφεραν, θριαμβευτικώς, τις βαριές ήττες του μεγάλου στόλου της τότε Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και τον ανάγκασαν να υποχωρήσει ατάκτως στα Δαρδανέλια.

Α. Το έπος αυτό του Ναυάρχου Παύλου Κουντουριώτη αποτελεί, διαχρονικώς, και ένα κορυφαίο ιστορικό δίδαγμα για εμάς, τους

Έλληνες, ως προς το ποιο πρέπει να είναι, αδιαλείπτως, το Εθνικό Χρέος μας έναντι της Τουρκίας. Μίας Τουρκίας η οποία παγίως, και ιδίως σήμερα, επιβουλεύεται ευθέως την Πατρίδα μας, παραβιάζοντας προκλητικώς τόσο το Διεθνές Δίκαιο στο σύνολό του όσο και αυτό τούτο το Ευρωπαϊκό Δίκαιο, μολονότι βρίσκεται σε ενταξιακές διαπραγματεύσεις με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Και είναι αδιανόητο, επέκεινα δε και απαράδεκτο, η Διεθνής Κοινότητα από την μία πλευρά και η Ευρωπαϊκή Ένωση από την άλλη να παρακολουθούν με τέτοια απάθεια τις προκλήσεις και την κατάδηλη παραβατική συμπεριφορά της Τουρκίας, ανεχόμενες δίχως ίχνος σοβαρής αντίδρασης μέσω των κατάλληλων κυρώσεων ακόμη και την επί πάνω από 50 χρόνια κατοχή του 1/3 του εδάφους της Κυπριακής Δημοκρατίας, πλήρους Κράτους-Μέλους του ΟΗΕ και της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και του σκληρού πυρήνα της, της Ευρωζώνης.

Β. Θα μείνω στο σήμερα για να προσθέσω στα προεκτεθέντα κατά κύριο λόγο το εξής: «Συνεπής» στην πάγια τακτική της να προσθέτει ανύπαρκτα ζητήματα προς διαπραγμάτευση με την Ελλάδα -και, συνακόλουθα, να αμφισβητεί την αδιαπραγμάτευτη Εθνική Θέση μας ότι μεταξύ μας υφίσταται μία, και μόνη, διαφορά, εκείνη της οριοθέτησης της Νησιωτικής Υφαλοκρηπίδας και της αντίστοιχης Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ)- η Τουρκία εγείρει ιταμώς και ζήτημα ως προς το αν η Ελλάδα έχει δικαίωμα να θωρακίζει αμυντικώς όλα, ανεξαιρέτως, τα Νησιά της στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο. Και μάλιστα ανεξαρτήτως του ποια είναι η έκτασή τους και αν κατοικούνται ή όχι. Είναι δε άκρως χαρακτηριστικό της προκλητικότητάς της αυτής το ότι η Τουρκία εγείρει ένα τέτοιο ζήτημα φθάνοντας στο σημείο -και πέραν της παραβίασης του Διεθνούς Δικαίου και του Ευρωπαϊκού Δικαίου- είτε να διαστρεβλώνει πλήρως το νόημα συγκεκριμένων διατάξεων της Συνθήκης της Λωζάνης. Είτε, ακόμη χειρότερα, να επικαλείται Διεθνείς Συμβάσεις στις οποίες δεν είναι καν συμβαλλόμενο μέρος,

όπως π.χ. την Συνθήκη Ειρήνης των Παρισίων του 1947 για τα Δωδεκάνησα που αποτελεί για την Τουρκία «*res inter alios acta*». Στις απαράδεκτες, θεσμικώς και πολιτικώς, αυτές προκλήσεις της Τουρκίας η Ελλάδα ανυποχωρήτως απαντά, πάντα με βάση τον συνδυασμό του Διεθνούς Δικαίου με το Ευρωπαϊκό Δίκαιο -και ενεργώντας επιπλέον και για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αφού το έδαφος και τα σύνορα της Ελλάδας είναι έδαφος και σύνορα και της Ευρωπαϊκής Ένωσης- ότι έχει όχι μόνο θεμελιωμένο δικαίωμα αλλά και εξίσου θεμελιωμένη υποχρέωση αμυντικής θωράκισης όλων, ανεξαιρέτως και δίχως οιαδήποτε διάκριση, των Νησιών της στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο. Το δικαίωμα αυτό της Ελλάδας βρίσκεται σταθερό έρεισμα και στις διατάξεις του πρωτογενούς Ευρωπαϊκού Δικαίου, δοθέντος ότι συγκεκριμένοι κανόνες της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΕΕ) και της Συνθήκης Λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) το εγγυώνται, ιδίως όταν εφαρμόζονται σε συνδυασμό με αντίστοιχες ρυθμίσεις του Διεθνούς Δικαίου -εν προκειμένω του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ και του Εθνικού Διεθνούς Δικαίου- οι οποίες εν πάση περιπτώσει αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του Ευρωπαϊκού Κεκτημένου.

I. Το νομικό καθεστώς της Συνθήκης της Λωζάνης του 1923 και της μετέπειτα Συνθήκης του Μοντρέ του 1936, καθώς και της Συνθήκης Ειρήνης των Παρισίων του 1947

Κατ' αρχάς επισημαίνεται ότι το αναφαίρετο δικαίωμα της Ελλάδας να θωρακίζει αμυντικώς συγκεκριμένα Νησιά της στο Αιγαίο εδράζεται, με την δέουσα και ευκρινέστατη νομική ασφάλεια, στην Συνθήκη της Λωζάνης, του 1923, όπως αυτή τροποποιήθηκε μεταγενεστέρως, το 1936, με την Συνθήκη του Μοντρέ. Ενώ ως προς άλλα Ελληνικά Νησιά στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο -συγκεκριμένα δε ως προς τα Δωδεκάνησα- η Τουρκία κατ' ουδένα τρόπο νομιμοποιείται να επικαλείται την Συνθήκη Ειρήνης των Παρισίων του 1947.

A. Η Συνθήκη της Λωζάνης του 1923 και η τροποποίησή της με την Συνθήκη του Μοντρέ του 1936

Η Συνθήκη της Λωζάνης του 1923 μεταξύ άλλων στο πλαίσιο των διατάξεων του άρθρου 1 δίδει τον ορισμό των «Στενών». Και στο πλαίσιο των διατάξεων του άρθρου 4 καθορίζει τις νομικές διαστάσεις της αποστρατιωτικοποίησης των Νησιών της περιοχής, ορίζοντας και ότι: *«Ούδετεροποιούνται αἱ κάτωθι ὀριζόμεναι ζῶναι καὶ νῆσοι... 3. Ἐν τῷ Αἰγαίῳ, αἱ νῆσοι Σαμοθράκη, Λήμνος, Ἴμβρος, Τένεδος καὶ αἱ Λαγοῦσοι Νῆσοι (Μαυρυαί)»*.

1. Τα νομικά δεδομένα της Συνθήκης του Μοντρέ του 1936

Το καθεστώς αυτό της Συνθήκης της Λωζάνης τροποποιήθηκε με την Συνθήκη του Μοντρέ, το 1936. Η οποία από την μία πλευρά επαναλαμβάνει στο προοίμιό της, σχετικώς αορίστως, τον ορισμό των «Στενών» και, από την άλλη πλευρά, δεν απαριθμεί πλέον ρητώς τα ως άνω πέντε Νησιά. Ερμηνεύοντας την διατύπωση αυτή της Συνθήκης του Μοντρέ ως άρση του καθεστώτος αποστρατιωτικοποίησης η Τουρκία έσπευσε, αμέσως μετά την έναρξη της ισχύος της, να στρατιωτικοποιήσει τα τρία Νησιά που υπάγονται στην κυριαρχία της, δηλαδή την Ίμβρο, την Τένεδο και τις Λαγούσες. Με δεδομένο ότι κατά την Συνθήκη της Λωζάνης -και κατά ρητή μάλιστα δήλωση του τότε Mustafa Ismet Pasha και, μετά το 1934, Ismet İnönü, στο πλαίσιο της σχετικής Συνδιάσκεψης της Λωζάνης- αναφορικά με την αποστρατιωτικοποίησή τους και τα πέντε προμνημονευόμενα νησιά θεωρήθηκαν ως «ενιαίο γεωγραφικό σύνολο» για τους σκοπούς του νομικού προσδιορισμού της «Ζώνης των Στενών», δεν είναι νοητή η διαφορετική μεταχείρισή τους στο πεδίο εφαρμογής της Συνθήκης του Μοντρέ.

2. Η ανάγκη ενιαίας θεσμικής αντιμετώπισης του καθεστώτος όλων των Νησιών που υπάγονται στην «Ζώνη των Στενών»

Άρα -και ιδίως σύμφωνα με την κατά την αρχή της αναλογικής ισοτιμίας ερμηνεία των διατάξεων του Διεθνούς Δικαίου εν γένει- δεν είναι νοητό και επιτρεπτό να γίνεται δεκτή, ύστερα από την Συνθήκη του Μοντρέ, ήτοι από το 1936, μόνον η επαναστρατιωτικοποίηση των τριών νησιών της Τουρκίας Ίμβρου, Τενέδου και Λαγουσών, όχι όμως και εκείνη των Ελληνικών Νησιών της Σαμοθράκης και της Λήμνου. Πράγμα που σημαίνει ότι ως εντασσόμενα όλα, ανεξαιρέτως, τα Νησιά αυτά στην νομική ενότητα «των Στευνών», μετά την Συνθήκη του Μοντρέ επαναστρατιωτικοποιήθηκαν, και δη στο σύνολό τους. Επομένως, αυτοθρόως επαναστρατιωτικοποιήθηκαν τόσο η Λήμνος όσο και η Σαμοθράκη.

Β. Η Συνθήκη Ειρήνης των Παρισίων του 1947

Προκαταρκτικώς διευκρινίζεται, ειδικώς ως προς το νομικό καθεστώς των Δωδεκανήσων, πως το καθεστώς της τελικής παραχώρησής τους στην Ελλάδα διέπεται από τις διατάξεις της Συνθήκης Ειρήνης των Παρισίων (10 Φεβρουαρίου του 1947) μεταξύ των Συμμάχων, νικητών του Β' Παγκόσμιου Πολέμου, και της Ιταλίας. Ιδιαίτερη σημασία, εντός αυτού του θεσμικού πλαισίου, έχουν οι διατάξεις του άρθρου 14 της προαναφερόμενης Συνθήκης, σύμφωνα με τις οποίες: «1. *Ἡ Ἰταλία ἐκχωρεῖ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐν πλήρει κυριαρχίᾳ τὰς νήσους τῆς Δωδεκανήσου τὰς κατωτέρω ἀριθμουμένας, ἥτοι: Ἀστυπάλαιαν, Ρόδου, Χάλκην, Κάρπαθον, Κάσον, Τήλον, Νίσυρον, Κάλυμνον, Λέρον, Πάτμον, Λιψόν, Σύμην, Κῶ καὶ Καστελλόριζον ὡς καὶ τὰς παρακειμένας νησίδας.* 2. *Αἱ ἀνωτέρω νῆσοι θὰ ἀποστρατιωτικοποιηθῶσι καὶ θὰ παραμείνωσιν ἀποστρατιωτικοποιημέναι.*» Από τις διατάξεις αυτές, ερμηνευόμενες στο πλαίσιο του συνόλου τόσο του Διεθνούς Δικαίου όσο και του Ευρωπαϊκού Δικαίου, καθ' ὃ μέτρο αποτελούν πλέον και μέρος του Ευρωπαϊκού Κεκτημένου -άρα και με βάση τις γενικές αρχές οι οποίες διέπουν την ερμηνεία του Διεθνούς Δικαίου και του Ευρωπαϊκού Δικαίου- συνάγονται και τα ακόλουθα ως προς το ισχύον

νομικό καθεστώς των Δωδεκανήσων σε ό,τι αφορά την αμυντική τους θωράκιση.

1. Οι διατάξεις του άρθρου 14 παρ. 1 της Συνθήκης Ειρήνης των Παρισίων του 1947

Η διατύπωση των διατάξεων της παραγράφου 1 του άρθρου 14 της Συνθήκης Ειρήνης των Παρισίων είναι τόσο σαφής, ώστε δεν αφήνει περιθώριο αμφιβολίας ως προς την ουσία και την έκταση της *latu sensu* Κυριαρχίας της Ελλάδας επί των Δωδεκανήσων και, επομένως, κανένα περιθώριο αμφισβήτησης, από οιαδήποτε πλευρά και αν προέρχεται. Ειδικότερα:

α) Η Κυριαρχία αυτή είναι πλήρης, γεγονός το οποίο σημαίνει ότι ουδένα περιορισμό επιδέχεται κατά την άσκησή της. Το δε ειδικότερο περιεχόμενο της πλήρους κατά τ' ανωτέρω Κυριαρχίας προσδιορίζεται, ως προς τα Δωδεκάνησα, κατ' εξοχήν με βάση τους κανόνες του εκάστοτε ισχύοντος Ελληνικού Συντάγματος περί Κυριαρχίας, καθώς και με βάση τις περί Κυριαρχίας των Κρατών-Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης διατάξεις, ιδίως δε τις διατάξεις του άρθρου 4 παρ. 2 της ΣΕΕ. Οιαδήποτε, λοιπόν, αμφισβήτηση της ερμηνείας των διατάξεων της παραγράφου 1 του άρθρου 14 της Συνθήκης Ειρήνης των Παρισίων συνιστά, ταυτοχρόνως, παραβίαση και του Διεθνούς Δικαίου αλλά και του Ευρωπαϊκού Δικαίου, για την άρση της οποίας η Ελλάδα νομιμοποιείται να προσφύγει, όποτε το κρίνει σκόπιμο, στα κατά περίπτωση αρμόδια Διεθνή και Ευρωπαϊκά Fora.

β) Η κατά τα προαναφερόμενα πλήρης Κυριαρχία της Ελλάδας εκτείνεται όχι μόνο σε όλα τα Νησιά που αναφέρονται ρητώς στις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 14 της Συνθήκης Ειρήνης των Παρισίων αλλά, κατά την κατηγορηματική διατύπωση της παραγράφου αυτής, επιπροσθέτως και επί των «*παρακειμένων νησίδων*», στο σύνολό τους. Επειδή δε οι

διατάξεις αυτές ουδεμία διάκριση καθιερώνουν εν προκειμένω, η διατύπωσή τους καταλαμβάνει και τις κάθε είδους «*παρακείμενες νησίδες*», ανεξαρτήτως του μεγέθους τους ή άλλου χαρακτηριστικού τους (π.χ. αν κατοικούνται ή μη). Υπό το πρίσμα δε αυτό καθίσταται προφανές πως και στην περιοχή των Δωδεκανήσων δεν είναι νοητές, από πλευράς Διεθνούς Δικαίου αλλά και Ευρωπαϊκού Δικαίου, «*γκρίζες ζώνες*» αναφορικά με την έκταση και το περιεχόμενο της Ελληνικής Κυριαρχίας στην ως άνω περιοχή. Πολύ δε περισσότερο «*γκρίζες ζώνες*» όπως τις επικαλείται προκλητικά η Τουρκία αφού, καθώς θα επεξηγηθεί αμέσως στην συνέχεια, κατ' ουδένα τρόπο νομιμοποιείται να επικαλείται την Συνθήκη Ειρήνης των Παρισίων.

2. Η in concreto εφαρμογή της αρχής του Διεθνούς Δικαίου «*res inter alios acta*» έναντι της Τουρκίας

Ως προς την αποστρατιωτικοποίηση των Δωδεκανήσων, την οποία καθιέρωναν οι διατάξεις του άρθρου 14 παρ. 2 της Συνθήκης Ειρήνης των Παρισίων, με βάση τους κανόνες του Διεθνούς Δικαίου ισχύουν τα εξής:

- α)** Τα περί αποστρατιωτικοποίησης των Δωδεκανήσων, κατά τις διατάξεις του άρθρου 14 παρ. 2 της Συνθήκης Ειρήνης των Παρισίων, πρέπει να ερμηνεύονται και υπό το φως της εκ μέρους της Ελλάδας άσκησης, έναντι της Τουρκίας, του δικαιώματος στρατιωτικοποίησης και νησιών Κράτους-Μέλους του ΟΗΕ που απειλούνται από άλλο Κράτος-Μέλος, όπως αναλύεται εκτενέστερα κατωτέρω.
- β)** Πέραν όμως της επιχειρηματολογίας αυτής η Τουρκία δεν έχει, εν πάση περιπτώσει, δικαίωμα να επικαλείται την Συνθήκη Ειρήνης των Παρισίων. Και τούτο διότι:

β1) Οι διατάξεις των άρθρων 34, 35 και 36 της Συνθήκης της Βιέννης περί του Δικαίου των Διεθνών Συνθηκών (1969) ορίζουν, μεταξύ άλλων, και ότι: Κάθε Συνθήκη ισχύει – επέκεινα δε δημιουργεί αντίστοιχα δικαιώματα και αντίστοιχες υποχρεώσεις- μόνο μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών. Άρα έναντι τρίτων Κρατών η Συνθήκη συνιστά, από πλευράς κανονιστικού περιεχομένου, «*res inter alios acta*». Εξ αυτού ακριβώς του λόγου μία Συνθήκη ισχύει και έναντι τρίτου Κράτους μόνον υπό την διπλή προϋπόθεση, ότι από την μία πλευρά τούτο προβλέπεται σύμφωνα με την εκπεφρασμένη πρόθεση των συμβαλλόμενων μερών. Και, από την άλλη πλευρά, το τρίτο Κράτος έχει αποδεχθεί την υποχρέωση αυτή ρητώς και εγγράφως, επιπλέον δε και ανεπιφυλάκτως. Κατά νομική λογική ακολουθία, μία Συνθήκη δημιουργεί δικαίωμα για τρίτο Κράτος μόνον υπό την, επίσης διπλή, προϋπόθεση ότι από την μία πλευρά τα συμβαλλόμενα μέρη επιδιώκουν δια της Συνθήκης και εκχώρηση δικαιώματος στο τρίτο Κράτος. Και, από την άλλη πλευρά, το τελευταίο συγκατατίθεται προς τούτο ρητώς, εγγράφως και ανεπιφυλάκτως. Όπως είναι προφανές οι προϋποθέσεις αυτές τίθενται προκειμένου το κανονιστικό πλαίσιο της κατά περίπτωση Συνθήκης να καθίσταται όσο το δυνατόν πιο συμπαγές, με στόχο την διασφάλιση της αποτελεσματικότητας της ισχύος της στην πράξη. Κάτι το οποίο είναι τόσο περισσότερο αναγκαίο στην εποχή μας, όσο η κανονιστική δυναμική του εν γένει Διεθνούς Δικαίου βαίνει δυστυχώς φθίνουσα.

β2) Η Τουρκία δεν είναι, υπ’ οιαδήποτε νομικώς παραδεκτή ερμηνεία και εκδοχή, συμβαλλόμενο μέρος στην Συνθήκη Ειρήνης των Παρισίων. Άρα η Συνθήκη αυτή, ως προς την οποία η Τουρκία είναι τρίτο Κράτος, δεν δημιουργεί δικαιώματα ή υποχρεώσεις υπέρ ή εις βάρος της

αντιστοίχως. Επιπροσθέτως, και σύμφωνα με τα εκτεθέντα αμέσως προηγουμένως, ουδεμία διάταξη της Συνθήκης Ειρήνης των Παρισίων -όπως άλλωστε αποδεικνύει η έως τώρα εφαρμογή της- τεκμηριώνει, έστω και καθ' υποφοράν, ότι τα συμβαλλόμενα μέρη επιδίωξαν δι' αυτής να εκχωρήσουν οιοδήποτε δικαίωμα στην Τουρκία, πολλώ δε μάλλον δικαίωμα σχετικό με το στρατιωτικό καθεστώς των Δωδεκανήσων. Πραγματικά, όπως ανενδοιάστως προκύπτει από τις περιστάσεις υπό τις οποίες είχε συναφθεί η Συνθήκη Ειρήνης των Παρισίων, το 1947, η αποστρατιωτικοποίηση των Δωδεκανήσων αποφασίσθηκε ύστερα από ρητή επιμονή και πρόταση της τότε Σοβιετικής Ένωσης προκειμένου αυτή να συναινέσει στην προς την Ελλάδα παραχώρησή τους. Και τούτο λόγω των επιφυλάξεων της σοβιετικής πλευράς ως προς την χρησιμοποίηση και αξιοποίηση των Δωδεκανήσων για στρατιωτικούς λόγους από Χώρες του δυτικού μπλοκ, όπως η Ελλάδα, και δη σε εποχή όπου τα πρώτα σημάδια του επερχόμενου Ψυχρού Πολέμου ήταν πια εμφανή. Ουδεμία, δηλαδή, ιστορικά τεκμηριωμένη σχέση είχε η πρόβλεψη της αποστρατιωτικοποίησης των Δωδεκανήσων με την Τουρκία και την ασφάλειά της.

β3) Τα προπαρατεθέντα ενισχύονται και από το ότι ουδέποτε ζητήθηκε οιασδήποτε μορφής συγκατάθεση της Τουρκίας για εκχώρηση τέτοιου δικαιώματος και ουδέποτε, κατά συνέπεια, υπήρξε εκ μέρους της τέτοια συγκατάθεση. Την ακρίβεια του επιχειρήματος τούτου τεκμηριώνει, και δη αμαχήτως, η ίδια η συμπεριφορά της Τουρκίας. Έτσι π.χ. το 1975 η Τουρκία είχε απευθυνθεί -βλ. το τουρκικό Aide-Mémoire της 3^{ης} Απριλίου 1975- στα συμβαλλόμενα μέρη της Συνθήκης Ειρήνης των Παρισίων, καταγγέλλοντας δήθεν παραβιάσεις της εκ μέρους της Ελλάδας στην ευρύτερη περιοχή των Δωδεκανήσων. Η καταγγελία της αυτή

κατέληγε με το εξής: «Εναπόκειται στις κυβερνήσεις των συμβαλλομένων χωρών... να απαιτήσουν από την Ελληνική Κυβέρνηση να συμμορφωθεί στο πνεύμα και στο γράμμα» της ως άνω Συνθήκης. Και μόνο από την διατύπωση αυτή προκύπτει, προδήλως, πως ούτε η ίδια η Τουρκία ισχυρίσθηκε τότε ότι αντλεί οιοδήποτε δικαίωμα, προερχόμενο εκ της Συνθήκης Ειρήνης των Παρισίων, ως προς το στρατιωτικό καθεστώς των Δωδεκανήσων, αναγνωρίζοντας εμμέσως πλην σαφώς ότι θεωρεί εαυτή ως τρίτο κράτος εν προκειμένω. Η δε εκκωφαντική σιωπή των συμβαλλόμενων μερών σε αυτή την ένσταση της Τουρκίας βεβαιώνει του λόγου το αληθές.

II. Η επί όλων, ανεξαιρέτως, των Ελληνικών Νησιών στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο εφαρμογή της κατά το Διεθνές Δίκαιο αρχής «ό,τι απειλείται δεν αποστρατιωτικοποιείται»

Ανεξάρτητα από τις κατά τα προμνημονευόμενα ειδικές ρυθμίσεις Διεθνών Συνθηκών -εδώ της Συνθήκης της Λωζάνης, του 1923 και της τροποποιητικής της Συνθήκης του Μοντρέ, του 1936 και της Συνθήκης Ειρήνης των Παρισίων, του 1947- θεμελιώδους σημασίας ρυθμίσεις του Διεθνούς Δικαίου εν γένει κατοχυρώνουν, με κανονιστική ενάργεια και δίχως περιθώρια αμφισβήτησης, το δικαίωμα της Ελλάδας να θωρακίζει αμυντικώς όλα, ανεξαιρέτως, τα Νησιά της στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο. Και δη ανεξάρτητα από οιοδήποτε ειδικότερες, έστω και κατ' επίφαση αντίθετες, προβλέψεις επιμέρους Διεθνών Συνθηκών. Πρόκειται για όλες εκείνες τις ρυθμίσεις του Διεθνούς Δικαίου οι οποίες στην βάση του προτάγματος της προστασίας της εδαφικής Κυριαρχίας ενός Κράτους καταλήγουν και στην θεσμική κατοχύρωση της αρχής «ό,τι απειλείται δεν αποστρατιωτικοποιείται, ασχέτως ειδικότερων *ad hoc* συμβατικών ρυθμίσεων». Αρχής η οποία οδηγεί, *e contrario*, στην ισοδύναμη κανονιστικώς αρχή «ό,τι απειλείται μπορεί, εν πάση

περιπτώσει, να θωρακισθεί αμυντικώς έναντι του ενδεχομένου πραγματοποίησης της απειλής αυτής και για όσο χρονικό διάστημα διαρκεί η απειλή». Όπως συνάγεται από τα εκτιθέμενα στην συνέχεια, αυτές οι συμπληρωματικές μεταξύ τους αρχές τεκμηριώνονται από νομικής σκοπιάς ασφαλώς με βάση τον συνδυασμό αφενός της αρχής του Διεθνούς Εθιμικού Δικαίου, κατά την οποία υφίσταται αναφαίρετο δικαίωμα των Κρατών να προστατεύουν, με κάθε νόμιμο αμυντικό μέσο, την εδαφική Κυριαρχία τους. Και, αφετέρου, της εφαρμογής στην πράξη των διατάξεων των άρθρων 1 παρ. 1, 2 παρ. 4 και 51 του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ.

A. Η επίκληση αποκλειστικώς και μόνο των διατάξεων του άρθρου 51 του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ για την αμυντική θωράκιση απειλούμενου τμήματος του εδάφους ενός Κράτους, επί του οποίου εκτείνεται η Κυριαρχία του

Ευθύς εξ αρχής πρέπει να τονισθεί ότι υποστηρίζεται, και μάλιστα με πολλά επιχειρήματα, η άποψη ότι το δικαίωμα της Ελλάδας να θωρακίζει αμυντικώς όλα, ανεξαιρέτως, τα Νησιά της στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο μπορεί να στηριχθεί επαρκώς αποκλειστικώς στις διατάξεις του άρθρου 51 του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ, υπό το ερμηνευτικό φως της αρχής της «νόμιμης άμυνας» έναντι «επικείμενης απειλής» και, a fortiori, «απειλής χρήσης βίας».

1. Το νομικό θεμέλιο των διατάξεων του άρθρου 51 του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ

Κατά την άποψη αυτή πρόκειται για δικαίωμα το οποίο έχει θεμελιωθεί κανονιστικώς υπέρ της Ελλάδας προ πολλών δεκαετιών, δεδομένης της διαχρονικής τουρκικής επιθετικότητας και προκλητικότητας. Ιδίως όμως έχει θεμελιωθεί, με αμάχητα ιστορικά και νομικά τεκμήρια όπως θα αναλυθεί εκτενέστερα και με πιο ολοκληρωμένο τρόπο στην συνέχεια, ύστερα από την τουρκική εισβολή και κατοχή στην Κύπρο, το 1974, κατεχοχόν

δε μετά την, προφανώς κατ' επίφαση, «*σύναψη*» τον Νοέμβριο του 2019 του λεγόμενου «*τουρκολιβυκού μνημονίου*», μεταξύ της Τουρκίας και του τότε φερόμενου ως «*πρωθυπουργού*» της Λιβύης. «*Πρωθυπουργού*» μέρους μόνο της Λιβύης και κατά γενική ομολογία μεταβατικού, ο οποίος ουδεμία εξουσία διέθετε ως προς την υπογραφή γενικώς δεσμευτικών για το Κράτος αυτό διεθνών κειμένων.

α) Και τούτο, διότι αυτή και μόνη η τουρκική εισβολή και κατοχή στην Κύπρο -και για όσο χρονικό διάστημα συνεχίζεται -συνιστά, οπωσδήποτε, απροκάλυπτη «*επικείμενη απειλή*» κατά της Ελλάδας ή και σαφή «*απειλή χρήσης βίας*» εναντίον της.

α1) Ενώ η διαρκώς διευρυνόμενη τουρκική προκλητικότητα και επιθετικότητα στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο, κυρίως σε ό,τι αφορά την αμφισβήτηση τόσο της *stricto sensu* Κυριαρχίας όσο και των Κυριαρχικών και άλλων Δικαιωμάτων της Ελλάδας ως προς την Υφαλοκρηπίδα και τις λοιπές Θαλάσσιες Ζώνες- με σπουδαιότερης σημασίας την ΑΟΖ- διαιωνίζει και επιτείνει την «*επικείμενη απειλή*» εκ μέρους της.

α2) Ιδίως δε μετά την κατά τα ως άνω «*σύναψη*» του νομικώς ανυπόστατου «*τουρκολιβυκού μνημονίου*» τον Νοέμβριο του 2019, η συμπεριφορά της Τουρκίας έχει υπερβεί κάθε όριο προκλητικότητας και ωμής παραβίασης του Διεθνούς Δικαίου, και κυρίως του Δικαίου της Θάλασσας του ΟΗΕ κατά την Σύμβαση του Montego Bay του 1982. Σύμβαση η οποία δεσμεύει, ως προς όλες τις διατάξεις της, και την Τουρκία, μολονότι δεν έχει προσχωρήσει σε αυτή. Και τούτο διότι η Σύμβαση αυτή, λόγω του μεγάλου αριθμού των Κρατών-Μελών του ΟΗΕ που έχουν προσχωρήσει στις κανονιστικές της ρυθμίσεις -και η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει προσχωρήσει, ως αυτοτελές νομικό πρόσωπο, ήδη από το

1998- παράγει, κατά την νομολογία του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης, γενικώς δεσμευτικούς εθιμικούς κανόνες ή, κατά την ορθότερη άποψη, εξίσου δεσμευτικούς «γενικώς παραδεδεγμένους κανόνες του Διεθνούς Δικαίου». Η ωμή παραβίαση των κανόνων της Σύμβασης του Montego Bay του 1982 μέσω του «τουρκολιβυκού μνημονίου» οφείλεται -πέραν βεβαίως της κατά τα ως άνω κατ' επίφαση «σύναψής» της δια της ωμής παραβίασης των περί Διεθνών Συνθηκών κανόνων του Διεθνούς Δικαίου- πρωτίστως, και όπως θα επεξηγηθεί αναλυτικότερα πιο κάτω, στο ότι οι προβλέψεις της αγνοούν επιδεικτικώς μεγάλους γεωγραφικούς όγκους στο Αιγαίο και ιδίως στην Ανατολική Μεσόγειο, όπως π.χ. η Κρήτη, η Ρόδος κλπ. Εξ ου και η Ελλάδα ευθύς εξ αρχής ξεκαθάρισε ότι το «τουρκολιβυκό μνημόνιο» είναι παντελώς ανυπόστατο και δεν παράγει, ούτε καθ' υποφοράν, έννομα αποτελέσματα. Κάτι το οποίο δέχθηκε επανειλημμένως, με αφετηρία τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 12^{ης} Δεκεμβρίου 2019, και η Ευρωπαϊκή Ένωση.

β) Όπως τονίσθηκε αμέσως προηγουμένως, και με βάση τα προπαρατεθέντα, το δικαίωμα της Ελλάδας βρίσκει κανονιστικό θεμέλιο στις διατάξεις του άρθρου 51 του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ, οι οποίες καθιερώνουν –και μάλιστα ως *jus cogens*- το δικαίωμα της «νόμιμης άμυνας» Κράτους-Μέλους του ΟΗΕ και σε περίπτωση «επικείμενης απειλής», πολλώ δε μάλλον σε περίπτωση «απειλής χρήσης βίας».

β1) Παρά την διατύπωση των διατάξεων τούτων που, *prima facie*, φαίνεται να θέτουν ως προϋπόθεση προσφυγής στην διαδικασία της «νόμιμης άμυνας» την εκδηλωμένη ένοπλη επίθεση, η μεγάλη πλειοψηφία των διεθνολόγων αλλά και η ίδια η διεθνής πρακτική δέχονται ότι για την άσκηση του

δικαιώματος τούτου αρκεί και η «επικείμενη απειλή». Α fortiori δε η «απειλή χρήσης βίας», η οποία συνιστά ευθεία παραβίαση των διατάξεων του άρθρου 2 παρ. 4 του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ.

β2) Έτσι π.χ. οι ΗΠΑ, μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις της 11^{ης} Σεπτεμβρίου 2001, προσέφυγαν στην άσκηση του δικαιώματος «νόμιμης άμυνας» –και δη χωρίς χρονικό περιορισμό, αφού η απειλή εμφανίσθηκε ως επικείμενη επ’ αόριστον- υπό την μορφή νόμιμης προληπτικής δράσης λόγω επικείμενης απειλής και, κατ’ ακολουθία, επικείμενης επίθεσης. Την άποψη αυτή υιοθέτησε πλήρως ο ίδιος ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ, δηλώνοντας –την 21^η Μαρτίου 2005- μεταξύ άλλων και ότι: «*Επικείμενες απειλές καλύπτονται πλήρως από το άρθρο 51, το οποίο διασφαλίζει το φυσικό δικαίωμα των κυρίαρχων κρατών να αμυνθούν εναντίον ένοπλης επίθεσης*».

2. Το δικαίωμα της «νόμιμης άμυνας»

Ενόψει των προεκτεθέντων, δίχως αμφισβήτηση η Ελλάδα νομιμοποιείται, όταν και εφόσον το κρίνει σκόπιμο για την άμυνά της, να κάνει χρήση και ως προς όλα τα Νησιά της στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο του κατά τις διατάξεις του άρθρου 51 του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ δικαιώματος προσφυγής σε μέσα «νόμιμης άμυνας» έναντι της Τουρκίας, άνευ μάλιστα χρονικού περιορισμού.

α) Και τούτο διότι, ιδίως μετά το 1974 κατά τα προπαρατεθέντα, η «απειλή χρήσης βίας» εκ μέρους της Τουρκίας –άρα και η συνακόλουθη «επικείμενη απειλή»- είναι αφενός κάτι παραπάνω από προφανές, με επανειλημμένες και διαφόρων μορφών προκλήσεις. Και, αφετέρου, διαρκής, όπως καταδεικνύει ακόμη και η σημερινή τουρκική συμπεριφορά στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο, ιδίως μετά την κατά

τα ήδη διευκρινισθέντα «*σύναψη*» του νομικώς ανυπόστατου «*τουρκολιβυκού μνημονίου*». Συμπεριφορά, η οποία λόγω της αυθαίρετης επιχείρησης της Τουρκίας να εφαρμόσει στην πράξη το νομικώς ανυπόστατο «*τουρκολιβυκό μνημόνιο*» φέρει όλα τα χαρακτηριστικά και της «*απειλής χρήσης βίας*», πάντοτε υπό την προεκτεθείσα έννοια.

β) Πρόσθετη απόδειξη αυτών, η οποία θα εξειδικευθεί εκτενέστερα στην συνέχεια, συνιστά και το γεγονός του, εντελώς αντίθετου με κάθε έννοια του Διεθνούς Δικαίου, «*casus belli*» της Τουρκίας ως προς την επέκταση της Αιγιαλίτιδας Ζώνης της Ελλάδας. Αυτό το «*casus belli*», πέραν του ότι αποφασίσθηκε -στις 8.6.1995, αμέσως μετά την θέση σε ισχύ της Σύμβασης του Montego Bay του 1982 για το Δίκαιο της Θάλασσας του ΟΗΕ, το 1994- από την τουρκική Εθνοσυνέλευση κατά τρόπο αντίθετο ακόμη και με αυτό τούτο το σύνταγμα της Τουρκίας, συνιστά έκτοτε διαρκή «*απειλή χρήσης βίας*» εναντίον της Ελλάδας για τον εξής λόγο: Στην ουσία, η Τουρκία δηλώνει μέσω αυτού ότι αποτελεί «*αιτία πολέμου*» η εκ μέρους της Ελλάδας άσκηση του αναφαίρετου, κατά το Δίκαιο της Θάλασσας του ΟΗΕ- δηλαδή κατά την Σύμβαση του Montego Bay του 1982- και όχι μόνο, δικαιώματός της να επεκτείνει, σύμφωνα με τις κατά περίπτωση διατάξεις του, την Αιγιαλίτιδα Ζώνη της στα 12 ναυτικά μίλια. Υπό τα δεδομένα αυτά ένα τέτοιο «*casus belli*» αποτελεί επιτομή της «*απειλής χρήσης βίας*» κατά το Διεθνές Δίκαιο, ιδίως δε κατά τις διατάξεις του άρθρου 51 του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ.

γ) Τέλος, την προμνημονευόμενη «*επικείμενη απειλή*» ή και «*απειλή χρήσης βίας*», εκ μέρους της Τουρκίας και εναντίον της Ελλάδας, ολοκληρώνει ο σχηματισμός της λεγόμενης τουρκικής «*Στρατιάς του Αιγαίου*», τον Ιούλιο του 1975, και μάλιστα με πολυάριθμες αμφίβιες δυνάμεις. Όπως θα

αναλυθεί με πρόσθετη επιχειρηματολογία στην συνέχεια, πρόκειται για μετεξέλιξη και μετονομασία της 4^{ης} Στρατιάς (4. Ordu) της Τουρκίας. Η οποία εδρεύει στην Σμύρνη και, στην πραγματικότητα, έχει οργανωθεί προκειμένου να εκπαιδεύει τον τουρκικό στρατό για ενδεχόμενη επίθεση εναντίον των Ελληνικών Νησιών. Διότι, και μάλιστα αυτονοήτως, τι άλλο μπορεί να σημαίνει ο σχηματισμός ενός στρατιωτικού σώματος αυτής της μορφής παρά την προετοιμασία της Τουρκίας για απόβαση σε Ελληνικά Νησιά στην περιοχή αυτή, κατά παραβίαση της ίδιας της *stricto sensu* Κυριαρχίας της;

B. Η πιο ολοκληρωμένη θεμελίωση του δικαιώματος της Ελλάδας να θωρακίζει αμυντικώς όλα, ανεξαιρέτως, τα Νησιά της στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο στην βάση του συνδυασμού αρχών του Διεθνούς Εθιμικού Δικαίου με τις διατάξεις των άρθρων 1 παρ. 1, 2 παρ. 4 και 51 του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ

Ορθότερη, ως νομικώς πληρέστερη, εμφανίζεται όμως η άποψη εκείνη, η οποία στηρίζει την θεμελίωση του δικαιώματος της Ελλάδας να θωρακίζει αμυντικώς όλα, ανεξαιρέτως, τα Νησιά της στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο στην βάση του συνδυασμού συγκεκριμένων αρχών του Διεθνούς Εθιμικού Δικαίου με τις διατάξεις των άρθρων 1 παρ. 1, 2 παρ. 4 και 51 του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ.

1. Το εν προκειμένω κανονιστικό πλαίσιο που στοιχειοθετείται από τον συνδυασμό αρχών του Διεθνούς Εθιμικού Δικαίου με τις διατάξεις των άρθρων 1 παρ. 1, 2 παρ. 4 και 51 του Κανονιστικού Χάρτη του ΟΗΕ

Το ως άνω κανονιστικό πλαίσιο, επί του οποίου εδράζεται με ολοκληρωμένο τρόπο το δικαίωμα της Ελλάδας να θωρακίζει αμυντικώς όλα, ανεξαιρέτως, τα Νησιά της στο Αιγαίο και στην

Ανατολική Μεσόγειο, βασίζεται θεσμικώς στις ακόλουθες δύο κανονιστικές συνιστώσες:

α) Η πρώτη κανονιστική συνιστώσα συγκροτείται θεσμικώς, σύμφωνα και με τα προεκτεθέντα, από την θεμελιώδη αρχή του Διεθνούς Εθιμικού Δικαίου κατά την οποία οι περί αποστρατιωτικοποίησης κανόνες του Διεθνούς Δικαίου δεν είναι επιτρεπτό να αναιρούν το αναφαίρετο δικαίωμα κάθε Κράτους να υπερασπίζεται, ιδίως θωρακίζοντας αμυντικώς τα απειλούμενα εδάφη του, την *latu sensu* Κυριαρχία του. Ήτοι, τόσο την *stricto sensu* Κυριαρχία του όσο και τα κάθε μορφής Κυριαρχικά Δικαιώματά του.

α1) Στην προκείμενη περίπτωση αυτή η αμυντική θωράκιση δεν θεωρείται τόσο ως «*προληπτική άμυνα*», ούτε και ως «*αποτρεπτική νόμιμη άμυνα*», αλλά προεχόντως ως αυτοτελές δικαίωμα που διασφαλίζει στο απειλούμενο Κράτος την κατά το Διεθνές Δίκαιο νομική δυνατότητα -με παράλληλη αξιοποίησή της στην πράξη ανά πάσα στιγμή- να προβαίνει σε όλες τις προβλεπόμενες και επιτρεπόμενες προπαρασκευαστικές ενέργειες για την αποτελεσματική αποτροπή μιας ενδεχόμενης πραγμάτωσης της εναντίον του απειλής από άλλο Κράτος.

α2) Περαιτέρω, η απειλή αυτή εναντίον της εδαφικής Κυριαρχίας ενός Κράτους από άλλο είναι αναγκαία αλλά και ικανή προϋπόθεση για να γίνει δεκτό, πάντοτε κατά το Διεθνές Εθιμικό Δίκαιο, ότι και αν υπάρχουν ειδικότερες διατάξεις του Διεθνούς Δικαίου που προβλέπουν καθεστώς ενός είδους αποστρατιωτικοποίησης, η λόγω της *in concreto* απειλής δημιουργούμενη κατάσταση έχει επιφέρει τέτοια μεταβολή των συνθηκών και περιστάσεων, ώστε οι περί αποστρατιωτικοποίησης διατάξεις έχουν αποδυναμωθεί, *de facto* και *de jure*, κανονιστικώς στην πράξη. Και τούτο διότι

προέχει η εφαρμογή του κατά το Διεθνές Δίκαιο κανόνα της υπεράσπισης της εδαφικής Κυριαρχίας κάθε Κράτους, ως στοιχειώδης προϋπόθεση της ειρηνικής συνύπαρξης των Κρατών-Μελών της Διεθνούς Κοινότητας.

β) Η δεύτερη κανονιστική συνιστώσα συγκροτείται θεσμικώς -και πάλι σύμφωνα με τα ως άνω- από τις διατάξεις του άρθρου 51 του Κανονιστικού Χάρτη του ΟΗΕ, ερμηνευόμενες και υπό το φως των διατάξεων των άρθρων 1 παρ. 1 και 2 παρ. 4 του ίδιου Χάρτη. Και τούτο διότι, όπως συνάγεται από την γραμματική και κυρίως από την τελεολογική και συστηματική ερμηνεία τους, πρέπει να εκλαμβάνονται, κατά την ερμηνεία και την εφαρμογή τους, ως ενιαίο κανονιστικό σύνολο. Κατ' ακρίβεια:

β1) Πρώτον, οι ρυθμίσεις του άρθρου 1 παρ. 1 του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ περί των σκοπών του ΟΗΕ προβλέπουν τα εξής: *«1. Να διατηρούν τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια, και για να επιτευχθεί αυτό: να παίρνουν αποτελεσματικά συλλογικά μέτρα για να προλαβαίνουν και να απομακρύνουν κάθε απειλή της ειρήνης και για να καταστέλλουν κάθε επιθετική ενέργεια ή άλλης μορφής παραβίαση της ειρήνης και να επιτυχαίνουν, με ειρηνικά μέσα και σύμφωνα με τις αρχές της δικαιοσύνης και του διεθνούς δικαίου, διευθέτηση ή διακανονισμό διεθνών διαφορών ή καταστάσεων που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε διατάραξη της ειρήνης.»*

β2) Δεύτερον, οι ρυθμίσεις του άρθρου 2 παρ. 4 του Κανονιστικού Χάρτη του ΟΗΕ περί του τρόπου επίτευξης των σκοπών του ΟΗΕ προβλέπουν τα εξής: *«4. Όλα τα Μέλη στις διεθνείς τους σχέσεις θα απέχουν από την απειλή ή τη χρήση βίας, που εκδηλώνεται εναντίον της εδαφικής ακεραιότητας ή της πολιτικής ανεξαρτησίας οποιουδήποτε*

κράτους είτε με οποιαδήποτε άλλη ενέργεια ασυμβίβαστη προς τους Σκοπούς των Ηνωμένων Εθνών.»

β3) Και, τρίτον, οι ρυθμίσεις του άρθρου 51 του Κανονιστικού Χάρτη του ΟΗΕ προβλέπουν τα εξής: «51. Καμιά διάταξη αυτού του Χάρτη δε θα εμποδίζει το φυσικό δικαίωμα της ατομικής ή συλλογικής νόμιμης άμυνας, σε περίπτωση που ένα Μέλος των Ηνωμένων Εθνών δέχεται ένοπλη επίθεση, ως τη στιγμή που το Συμβούλιο Ασφαλείας θα πάρει τα αναγκαία μέτρα για να διατηρήσει τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια. Τα μέτρα που θα παίρνουν τα Μέλη των Ηνωμένων Εθνών κατά την άσκηση αυτού του δικαιώματος της νόμιμης άμυνας θα ανακοινώνονται αμέσως στο Συμβούλιο Ασφαλείας, και σε καμία περίπτωση δε θα θίγουν την εξουσία και την υποχρέωση που έχει το Συμβούλιο Ασφαλείας, σύμφωνα μ' αυτόν το Χάρτη, να αναλαμβάνει οποτεδήποτε τη δράση που κρίνει αναγκαία για τη διατήρηση ή για την αποκατάσταση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας.»

2. Τα από πλευράς της Τουρκίας προκλητικά δείγματα γραφής που τεκμηριώνουν πλήρως την συνδρομή των προϋποθέσεων «επικείμενης απειλής» ή και «απειλής χρήσης βίας» εις βάρος της εδαφικής ακεραιότητας των Νησιών της Ελλάδας στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο

Συστηματοποιώντας και προεκτείνοντας τα όσα ήδη τεκμηριώθηκαν πρέπει να γίνει, περαιτέρω, δεκτό -στην βάση του συνδυασμού των προμνημονευόμενων δύο κανονιστικών συνιστωσών αφενός του Διεθνούς Εθιμικού Δικαίου και, αφετέρου, των διατάξεων των άρθρων 1 παρ. 1, 2 παρ. 4 και 51 του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ- ότι η Ελλάδα έχει το αναφαίρετο δικαίωμα να θωρακίζει αμυντικώς όλα, ανεξαιρέτως, τα Νησιά της στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο. Και δη

ανεξάρτητα από επιμέρους διατάξεις ειδικών Διεθνών Συνθηκών, δοθέντος ότι η Τουρκία τα απειλεί απροκαλύπτως, ακόμη και με προσφυγή στην «*χρήση βίας*». Τα συγκεκριμένα και πιο προφανή παραδείγματα μιας τέτοιας «*επικείμενης απειλής*» ή και «*απειλής χρήσης βίας*» από την πλευρά της Τουρκίας εναντίον των Ελληνικών Νησιών στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο είναι, όπως τονίσθηκε εν μέρει και προηγουμένως για ορισμένα από αυτά -πλην όμως για λόγους συμπλήρωσης της σχετικής επιχειρηματολογίας απαιτείται πληρέστερη τεκμηρίωσή τους- τα εξής:

α) Πρώτο παράδειγμα είναι, κατά τα ήδη επισημανθέντα, εκείνο της συνεχιζόμενης επί 50 ολόκληρα χρόνια κατοχής του ενός τρίτου και πλέον του εδάφους της Κυπριακής Δημοκρατίας, μετά την βάρβαρη εισβολή της Τουρκίας τον Ιούλιο του 1974. Και ναι μεν η Κυπριακή Δημοκρατία είναι ανεξάρτητο Κράτος-Μέλος της Διεθνούς Κοινότητας και, μετά την 1^η Μαΐου του 2004, πλήρες Κράτος-Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του στενού πυρήνα της, της Ευρωζώνης, γι' αυτό δε και το Κυπριακό Ζήτημα θεωρείται, και ορθώς, προεχόντως ως Διεθνές και Ευρωπαϊκό Ζήτημα. Πλην όμως η μακράιωνη ιδιαίτερη σχέση της Κύπρου με την Ελλάδα, η οποία την είχε καταστήσει έκπαλαι αναπόσπαστο μέρος του κορμού του *latro sensu* Ελληνισμού, καθώς και οι συνθήκες υπό τις οποίες συντελέσθηκε το βάρβαρο έγκλημα της τουρκικής εισβολής, το 1974, καταδεικνύουν δίχως αμφιβολία ότι κατ' ουσία μέσω της κατοχής στην Κύπρο η Τουρκία επιβουλεύεται, ευθέως και διαρκώς, και την Ελλάδα. Οπότε η κατάσταση της μακροχρόνιας τουρκικής κατοχής στην Κύπρο έχει και χαρακτηριστικά μιας εις βάρος της Ελλάδας «*επικείμενης απειλής*» ή και της «*απειλής χρήσης βίας*».

β) Δεύτερο παράδειγμα, το οποίο επιβεβαιώνει το προηγούμενο, είναι -όπως επίσης ήδη επισημάνθηκε- εκείνο της οργάνωσης

της λεγόμενης τουρκικής «*Στρατιάς του Αιγαίου*». Η «*Στρατιά του Αιγαίου*» σχηματίσθηκε τον Ιούλιο του 1975 –ήτοι ένα χρόνο μετά την τουρκική εισβολή στην Κύπρο και, αναμφιβόλως, σε συνέχεια αυτής- διαθέτοντας, μεταξύ άλλων, και πολυάριθμες αμφίβιες δυνάμεις. Κατ’ ουσία η «*Στρατιά του Αιγαίου*» συνιστά, καταφανώς, μετεξέλιξη –με συνακόλουθη μετονομασία- της 4^{ης} Στρατιάς (4. Ordu) της Τουρκίας η οποία έχει την έδρα της στην Σμύρνη. Και στην πραγματικότητα έχει οργανωθεί προκειμένου να εκπαιδεύει σημαντικό μέρος του τουρκικού στρατού ώστε να είναι έτοιμο, ανά πάσα στιγμή, για ενδεχόμενη αιφνίδια επίθεση εναντίον των Ελληνικών Νησιών στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο. Η κατά τ’ ανωτέρω σκοπιμότητα της Τουρκίας καθίσταται ολοένα και περισσότερο εμφανής, όταν αυτή αναπτύσσει την σουλτανικών φαντασιώσεων ρητορική της περί «*Γαλάζιας Πατρίδας*», και μάλιστα με την ιταμή απειλή «*θα έρθουμε νύχτα*». Για όλους αυτούς τους λόγους η δημιουργία και συντήρηση της «*Στρατιάς του Αιγαίου*» από την Τουρκία λειτουργεί στην πράξη ως επιτομή της «*απειλής χρήσης βίας*» εναντίον της Ελλάδας, και κατ’ ακρίβεια εναντίον των Νησιών της στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο.

- γ)** Τρίτο παράδειγμα, προς την ίδια κατεύθυνση, είναι εκείνο του επίσης κατά τα προεκτεθέντα «*casus belli*», το οποίο επικαλείται η Τουρκία εις βάρος της Ελλάδας από το 1995. Πρόκειται για την καταφώρως προβαλλόμενη από την Τουρκία ευθεία απειλή πολέμου, σε περίπτωση κατά την οποία η Ελλάδα ασκήσει το αναφαίρετο δικαίωμά της να επεκτείνει, υπό τους όρους και τις προϋποθέσεις του Δικαίου της Θάλασσας του ΟΗΕ -Σύμβαση του Montego Bay του 1982- την Αιγιαλίτιδα Ζώνη της έως τα 12 ν.μ. Το «*casus belli*» αυτό αποφασίσθηκε, με προφανώς μάλιστα παράνομο τρόπο, από την παντελώς αναρμόδια εν προκειμένω σύμφωνα με το

Σύνταγμα της Τουρκίας τουρκική Εθνοσυνέλευση, την 8^η Ιουνίου 1995, αμέσως μετά την έναρξη της ισχύος της Σύμβασης του Montego Bay, το 1994 (16 Νοεμβρίου). Στην οποία η Τουρκία δεν έχει έως τώρα προσχωρήσει πλην όμως την επικαλείται, επιλεκτικώς και κατά βούληση, όπως προκύπτει και από την «*σύναψη*» του λεγόμενου «*τουρκολυβικού μνημονίου*». Βεβαίως, και κατά τα προπαρατεθέντα, η Σύμβαση του Montego Bay του 1982 δεσμεύει και την Τουρκία εκ του ότι παράγει *erga omnes* δεσμευτικούς «*γενικώς παραδεγεγμένους κανόνες του Διεθνούς Δικαίου*». Ουδείς λοιπόν μπορεί, υπό τα προεκτεθέντα δεδομένα, να θέτει υπό αμφισβήτηση το ότι αυτό το «*casus belli*» της Τουρκίας συνιστά διαρκή και άκρως επικίνδυνη «*απειλή χρήσης βίας*» εναντίον της Ελλάδας, κατ' ευθεία παραβίαση του Διεθνούς Δικαίου.

- δ)** Τέλος, το τέταρτο παράδειγμα είναι εκείνο του κατά τα όσα επανειλημμένως διευκρινίσθηκαν «*τουρκολυβικού μνημονίου*», το οποίο έχει «*συναφθεί*» από τον Νοέμβριο του 2019 επίσης κατά πρόδηλη παραβίαση, και δη τουλάχιστον διπλή, του Διεθνούς Δικαίου. Και τούτο διότι από την μία πλευρά η «*σύναψη*» του έγινε μέσω συμφωνίας της Τουρκίας με μία προσωρινή και πλήρως αμφισβητούμενη –ακόμη και μέσα στην Λιβύη– κυβέρνηση. Και, από την άλλη πλευρά, οι προβλέψεις του έρχονται σε κατάδηλη αντίθεση με καίριες και κρίσιμες διατάξεις της Σύμβασης του Montego Bay του 1982. Διότι, μεταξύ άλλων, κατά την οριοθέτηση ΑΟΖ αγνοούν ως και τους μεγάλους γεωγραφικούς όγκους της Κρήτης και της Ρόδου. Άρα, το λεγόμενο «*τουρκολυβικό μνημόνιο*» δεν είναι απλώς παράνομο και άκυρο αλλά παντελώς ανυπόστατο νομικώς, γεγονός το οποίο συνεπάγεται και ότι δεν παράγει, κατ' ουδένα τρόπο, έννομα αποτελέσματα. Αυτό δε έγινε δεκτό ρητώς και στα συμπεράσματα της Συνόδου του Ευρωπαϊκού

Συμβουλίου της 12ης Δεκεμβρίου 2019, αφού οι προβλέψεις του *«μνημονίου»* τούτου πλήττουν την Ελλάδα, ήτοι Κράτος-Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, άρα και την ίδια την Ευρωπαϊκή Ένωση. Υπό τις συνθήκες αυτές, και επειδή έκτοτε η Τουρκία παραβιάζει, συνεχώς και ασυστόλως, το καθεστώς των Θαλάσσιων Ζωνών της Ελλάδας –άρα και της Ευρωπαϊκής Ένωσης- στην Ανατολική Μεσόγειο, αυτό τούτο το λεγόμενο *«τουρκολυβικό μνημόνιο»* συνιστά αδιαλείπτως όχι μόνον *«επικείμενη απειλή»* αλλά και *«απειλή χρήσης βίας»* εις βάρος της Ελλάδας. Όλα δε τ' ανωτέρω συνηγορούν υπέρ του ότι η Ελλάδα έπρεπε, ήδη από το 2019, να έχει επεκτείνει την Αιγιαλίτιδα Ζώνη της στα 12 ν.μ. σε όλη την έκταση των Νησιών της στην Ανατολική Μεσόγειο, αμφισβητώντας και ακυρώνοντας στην πράξη το νομικώς ανυπόστατο *«τουρκολυβικό μνημόνιο»*.

III. Το Διεθνές Εθνικό Δίκαιο και οι διατάξεις των άρθρων 1 παρ. 1, 2 παρ. 4 και 51 του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ ως μέρος του Ευρωπαϊκού Κεκτημένου και οι εντεύθεν έννομες συνέπειες για την αμυντική θωράκιση όλων, ανεξαιρέτως, των Ελληνικών Νησιών στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο

Οι προμνημονευόμενες διατάξεις των άρθρων 1 παρ. 1, 2 παρ. 4 και 51 του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ, πέραν της προεκτεθείσας αυτοτελούς κανονιστικής τους ισχύος στο πλαίσιο του Διεθνούς Δικαίου, παράγουν έννομα αποτελέσματα και ως μέρος του Ευρωπαϊκού Κεκτημένου. Και τούτο διότι οι διατάξεις του άρθρου 42 παρ. 7 εδ. α' της ΣΕΕ παραπέμπουν ευθέως στις διατάξεις του άρθρου 51 του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ, κατά την οργάνωση και θέση σε εφαρμογή της ρήτρας *«αμοιβαίας άμυνας»* μεταξύ των Κρατών-Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όπως είναι προφανές, η όσμωση αυτή του Διεθνούς Δικαίου και του Ευρωπαϊκού Δικαίου στο πεδίο εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 51 –άρα και των άρθρων 1 παρ. 1 και 2 παρ. 4- του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ έχει σημαντικές έννομες

συνέπειες ως προς την Ελλάδα. Και μάλιστα τόσο σε ό,τι αφορά την ενεργοποίηση της ρήτρας «αμοιβαίας άμυνας» προς αποτροπή της «επικείμενης απειλής» ή και της «απειλής χρήσης βίας» εκ μέρους της Τουρκίας. Όσο και σε ό,τι αφορά την ίδια την αμυντική θωράκιση των Ελληνικών Νησιών στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο τα οποία, αυτονοήτως, αποτελούν μέρος και της *latu sensu* Ευρωπαϊκής Επικράτειας. Συγκεκριμένα:

A. Οι ρήτρες «αμοιβαίας άμυνας» και «αλληλεγγύης»

Την ρήτρα «αμοιβαίας άμυνας» (*mutual defence clause*) στο πεδίο του Ευρωπαϊκού Δικαίου διαμορφώνουν ρυθμιστικώς, κατά την ολοκληρωμένη μορφή της που συμπεριλαμβάνει -φυσικά συμπληρωματικώς, και με υποδεέστερη νομικώς σημασία στην προκείμενη περίπτωση- και την ρήτρα «αλληλεγγύης» (*solidarity clause*), συγκεκριμένες διατάξεις:

1. Οι διατάξεις των άρθρων 42 παρ. 7 της ΣΕΕ και 222 παρ. 1 της ΣΛΕΕ

Πρόκειται για τις διατάξεις:

α) Του άρθρου 42 παρ. 7 εδ. α' της ΣΕΕ, κατά τις οποίες: «Σε περίπτωση κατά την οποία κράτος-μέλος δεχθεί ένοπλη επίθεση στο έδαφός του, τα άλλα κράτη-μέλη οφείλουν να του παράσχουν βοήθεια και συνδρομή με όλα τα μέσα που έχουν στην διάθεσή τους, σύμφωνα με το άρθρο 51 του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών».

β) Και του άρθρου 222 παρ. 1 της ΣΛΕΕ, κατά τις οποίες: «Η Ένωση και τα κράτη μέλη της ενεργούν από κοινού, με πνεύμα αλληλεγγύης, εάν ένα κράτος μέλος δεχθεί τρομοκρατική επίθεση ή πληγεί από φυσική ή ανθρωπογενή καταστροφή. Η Ένωση κινητοποιεί όλα τα μέσα που έχει στη διάθεσή της, συμπεριλαμβανομένων των στρατιωτικών μέσων που θέτουν στη

διάθεσή της τα κράτη μέλη, για: α) την πρόληψη τρομοκρατικής απειλής στο έδαφος των κρατών μελών, την προστασία των δημοκρατικών θεσμών και του άμαχου πληθυσμού από ενδεχόμενη τρομοκρατική επίθεση, την παροχή συνδρομής σε κράτος μέλος στο έδαφός του, μετά από αίτηση των πολιτικών του αρχών, σε περίπτωση τρομοκρατικής επίθεσης, β) την παροχή συνδρομής σε κράτος μέλος στο έδαφός του μετά από αίτηση των πολιτικών του αρχών, σε περίπτωση φυσικής ή ανθρωπογενούς καταστροφής».

2. Η δεσμευτικότητα των ρητρών της «αμοιβαίας άμυνας» και της «αλληλεγγύης»

Οι συνδυαστικώς -αλλά και συμπληρωματικώς, όπως ήδη επισημάνθηκε- εφαρμοζόμενες ρήτρες «αμοιβαίας άμυνας» και «αλληλεγγύης» είναι, από πλευράς κανονιστικής ισχύος, πλήρεις *leges perfectae*, άρα δεσμευτικές στο ακέραιο.

α) Τούτο προκύπτει σαφώς και από την Γνώμη την οποία διατύπωσε -ύστερα από σχετικό αίτημα προς τούτο- η Νομική Υπηρεσία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, το 2016. Για την ακρίβεια, την 12^η Ιουλίου 2016 η Νομική Υπηρεσία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου αποφάνθηκε, με σειρά τεκμηριωμένων νομικών επιχειρημάτων και συλλογισμών, ότι οι κατά τα ως άνω ρήτρες παράγουν πλήρη έννομα αποτελέσματα εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής τους σύμφωνα με τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 42 παρ. 7 εδ. α' της ΣΕΕ και 222 παρ. 1 της ΣΛΕΕ, αντιστοίχως.

β) Κατά την ίδια Γνώμη, η θέση σε εφαρμογή του μηχανισμού των ρητρών «αμοιβαίας άμυνας» και «αλληλεγγύης» μπορεί να οδηγήσει και στην λήψη σειράς μέτρων, ιδίως δε διπλωματικών, διοικητικών, τεχνικών και -κατ' εξοχήν- μάλιστα- στρατιωτικών, δια της ενεργοποίησης των κατά περίπτωση ένοπλων δυνάμεων. Πρέπει μάλιστα επιπροσθέτως

να τονισθεί ότι η ενεργοποίηση αυτή μέσω των ένοπλων δυνάμεων προβλέπεται ρητώς από τις διατάξεις των άρθρων 42 παρ. 7 εδ. α' της ΣΕΕ και 222 παρ. 1 της ΣΛΕΕ.

β1) Και είναι άκρως ενδεικτικό ότι στην σχετικώς πρόσφατη Συνθήκη του Aachen, του 2019, μεταξύ Γαλλίας και Γερμανίας, η οποία τέθηκε σε ισχύ τον Ιανουάριο του 2020 - και ειδικότερα στο άρθρο 4 εδάφιο β' αυτής, που περιλαμβάνεται στο Κεφάλαιο 2 «*Ειρήνη, Ασφάλεια και Ανάπτυξη*»- θεσπίζεται ρήτρα αμοιβαίας αμυντικής συνδρομής, «*συμπεριλαμβανομένης της χρήσης στρατιωτικής δύναμης*», σε περίπτωση ένοπλης επίθεσης στην επικράτεια ενός εκ των Μερών, υπό το πρίσμα, όπως ορίζεται επί λέξει στο πρώτο εδάφιο του ίδιου άρθρου, των υποχρεώσεων των δύο Κρατών όχι μόνο με βάση τις διατάξεις του άρθρου 5 της Συνθήκης του NATO, αλλά και με βάση τις διατάξεις του άρθρου 42 παρ. 7 της ΣΕΕ.

β2) Ας σημειωθεί επιπλέον ότι η τότε Καγκελάριος Α. Merkel, στις δηλώσεις της κατά την υπογραφή της Συνθήκης αυτής, ανέφερε, όσον αφορά ειδικώς τις διατάξεις του 2^{ου} Κεφαλαίου για την αμυντική συνεργασία Γαλλίας και Γερμανίας, ότι πρόκειται για την «*συνεισφορά της Γερμανίας στην έλευση ενός Ευρωπαϊκού Στρατού*». Τούτο αποκτά σήμερα τόσο μεγαλύτερη σημασία, όσο έστω και με μεγάλη καθυστέρηση -και προδήλως κυρίως λόγω του πολέμου στην Ουκρανία- τίθεται σε εφαρμογή το σχέδιο για την οργάνωση και λειτουργία, σε επιχειρησιακό πλέον επίπεδο, της «*Ευρωπαϊκής Άμυνας*». Όμως η ίδια η φύση της «*Ευρωπαϊκής Άμυνας*», σύμφωνα με τα όσα ήδη εκτέθηκαν, καταδεικνύει πόσο εσφαλμένη εμφανίζεται η ενδεχόμενη, άμεση ή έστω και έμμεση, συμμετοχή σε αυτή τρίτων κρατών όπως κατ' εξοχήν η Τουρκία. Και αυτό αφενός διότι η «*Ευρωπαϊκή Άμυνα*», εκ της φύσεώς της, δεν μπορεί να

ανέχεται την καθ' οιονδήποτε τρόπο συμμετοχή κρατών που έχουν υιοθετήσει στην πράξη, εδώ και χρόνια, μία παντελώς ανεργμάνιστη και, επομένως, παντελώς αναξιόπιστη πολιτική στην διεθνή σκηνή. Και, αφετέρου, διότι μία τέτοια συμμετοχή της Τουρκίας είναι αδιανόητη και λόγω του ότι από την μία πλευρά κατέχει παρανόμως το ένα τρίτο του εδάφους της Κυπριακής Δημοκρατίας, πλήρους Κράτους-Μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του σκληρού πυρήνα της, της Ευρωζώνης. Και, από την άλλη πλευρά, επιβουλεύεται απροκαλύπτως την Κυριαρχία και τα Κυριαρχικά Δικαιώματα της Ελλάδας, όπως αναλύθηκε εκτενώς προηγουμένως.

γ) Ουσιαστικώς η ρήτρα «*αμοιβαίας άμυνας*» -όπως κατοχυρώνεται με τις διατάξεις του άρθρου 42 παρ. 7 της ΣΕΕ, με την παραπομπή και στις διατάξεις του άρθρου 51 του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ- συνιστά εφαρμοστέο δίκαιο και στις διμερείς διακρατικές συμφωνίες των Κρατών-Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης οι οποίες, κατά βάθος, προλειαίνουν το έδαφος της διαμόρφωσης μιας κοινής αμυντικής πολιτικής με κοινές στρατιωτικές δυνάμεις της ίδιας της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Β. Η πρακτική εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 42 παρ. 7 εδ. α' της ΣΕΕ και 222 παρ. 1 της ΣΛΕΕ

Από πλευράς πρακτικής εφαρμογής των διατάξεων των άρθρων 42 παρ. 7 εδ. α' της ΣΕΕ και 222 παρ. 1 της ΣΛΕΕ ως προς τις ρήτρες «*αμοιβαίας άμυνας*» και «*αλληλεγγύης*» υφίστανται έως τώρα δύο, τουλάχιστον, άκρως χαρακτηριστικά παραδείγματα:

1. Το παράδειγμα των τρομοκρατικών επιθέσεων στην Γαλλία τον Νοέμβριο του 2015

Τον Νοέμβριο του 2015, μετά τις πολύνεκρες τρομοκρατικές επιθέσεις στο Παρίσι, η Γαλλία, δια του τότε Προέδρου της François Hollande, ζήτησε και πέτυχε την ενεργοποίηση της εφαρμογής της ρήτρας «αμοιβαίας άμυνας» του άρθρου 42 παρ. 7 εδ. α' της ΣΕΕ.

α) Είναι ανάγκη να σημειωθεί ότι η Γαλλία στηρίχθηκε, εν προκειμένω, και στο προηγούμενο της εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 51 του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ από τις ΗΠΑ, κατά το τρομοκρατικό χτύπημα στους Δίδυμους Πύργους την 11^η Σεπτεμβρίου 2001, όπως ήδη επισημάνθηκε. Τονίζεται επίσης ότι η Γαλλική Κυβέρνηση αποφάσισε, συνειδητά, να επικαλεσθεί αποκλειστικώς την ρήτρα «αμοιβαίας άμυνας» του άρθρου 42 παρ. 7 εδ. α' της ΣΕΕ και όχι την αντίστοιχη ρήτρα του άρθρου 5 του Βορειοατλαντικού Συμφώνου.

β) Μάλιστα ο τότε Υπουργός Εθνικής Άμυνας της Γαλλίας Jean-Yves Le Drian ανέφερε, σε δήλωσή του, ότι «η Γαλλία δεν μπορεί να κάνει τα πάντα», επικαλούμενος ευθέως, ως προς την παροχή στρατιωτικής συνδρομής των Κρατών-Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τις αυξημένες επιχειρησιακές ανάγκες για την καταπολέμηση της ισλαμικής τρομοκρατίας στην Μέση Ανατολή και στην Αφρική. Στο κάλεσμα αυτό ανταποκρίθηκαν τότε πολλά Κράτη-Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2. Το παράδειγμα της Συνόδου των Υπουργών Άμυνας της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 16.6.2020

Ως προηγούμενο προς την ίδια κατεύθυνση μπορεί να θεωρηθεί και η αναφορά στις προμνημονευόμενες ρήτρες κατά την διάρκεια της Συνόδου των Υπουργών Εθνικής Άμυνας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την 16^η Ιουνίου 2020. Και μάλιστα ακριβώς ενόψει των κρίσιμων δεδομένων που είχε την εποχή εκείνη δημιουργήσει η τουρκική προκλητικότητα στο Αιγαίο και

στην Ανατολική Μεσόγειο. Ακριβέστερα, στο στοιχείο 6 των συμπερασμάτων η Σύνοδος αυτή: *«Επαναλαμβάνει την σημασία της αλληλοβοήθειας ή και αλληλεγγύης, σύμφωνα με τις προβλέψεις του άρθρου 42(7) της ΣΕΕ και του άρθρου 222 της ΣΛΕΕ. Και συμφωνεί να συνεχισθεί η προσπάθεια για μια κοινή κατανόηση του άρθρου 42(7) της ΣΕΕ καθώς και την συναγωγή των σχετικών διδαγμάτων, οικοδομώντας πολιτικές, βασισμένες σε συγκεκριμένα σενάρια κατά τους προσεχείς μήνες».*

3. Συμπερασματικές παρατηρήσεις

Υπό το φως των προηγηθεισών διαπιστώσεων καθίσταται προφανές και ότι:

α) Το δικαίωμα της Ελλάδας να θωρακίζει αμυντικώς όλα, ανεξαιρέτως, τα Νησιά της στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο βρίσκει έρεισμα και στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο, μέσω του Ευρωπαϊκού Κεκτημένου που περιλαμβάνει τις κρίσιμες ως προς τούτο διατάξεις του Διεθνούς Δικαίου.

α1) Πραγματικά, η ευθεία αναφορά των διατάξεων του άρθρου 42 παρ. 7 εδ. α' στις διατάξεις του άρθρου 51 του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ συνεπάγεται και ότι η Ελλάδα δικαιούται να θωρακίζει αμυντικώς όλα, ανεξαιρέτως, τα Νησιά της στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο και με βάση το Ευρωπαϊκό Δίκαιο, υπό τους όρους και τις προϋποθέσεις της παγιωμένης πλέον ερμηνείας των διατάξεων του άρθρου 51 του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ. Ήτοι όχι μόνον όταν υπάρχει ευθεία επίθεση εναντίον των Ελληνικών Νησιών στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο, αλλά και όταν υπάρχει *«επικείμενη απειλή»* ή, a fortiori, *«απειλή χρήσης βίας»*. Και η σημερινή στάση της Τουρκίας, η οποία διακρίνεται για την πρωτόγνωρη προκλητικότητά της όπως ήδη τεκμηριώθηκε αναλυτικώς, όχι μόνο φθάνει στα όρια της *«επικείμενης*

απειλής» αλλά και τα υπερβαίνει κατά πολύ, τουλάχιστον στον βαθμό *«απειλής χρήσης βίας»*, κατά τα προπαρατεθέντα εν εκτάσει.

α2) Την θέση αυτή επιβεβαίωσαν, πανηγυρικώς, και τα συμπεράσματα της Ευρωμεσογειακής Διάσκεψης της 10^{ης} Σεπτεμβρίου 2020 στο Αιάκειο της Κορσικής, καθ' ό μέτρο διαπίστωσαν ότι, υπό την τρέχουσα συγκυρία, η Τουρκία προβαίνει σε, κατά συρροήν μάλιστα, παραβιάσεις της Κυριαρχίας και των Κυριαρχικών Δικαιωμάτων της Ελλάδας και της Κύπρου. Και τούτο διότι στην παράγραφο 6 των ως άνω συμπερασμάτων αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι οι συμμετέχοντες: *«Εκφράζουν την πλήρη στήριξη και αλληλεγγύη τους στην Ελλάδα και στην Κύπρο, για τις επανειλημμένες παραβιάσεις κυριαρχίας και κυριαρχικών δικαιωμάτων όπως και για τις επιθετικές ενέργειες της Τουρκίας»*. Συνακόλουθα, η Ελλάδα δικαιούται να θωρακίζει αμυντικώς όλα, ανεξαιρέτως, τα Νησιά της στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο τόσο με βάση το Διεθνές Δίκαιο όσο και με βάση το Ευρωπαϊκό Δίκαιο.

β) Επειδή οι διατάξεις του άρθρου 42 παρ. 7 της ΣΕΕ παραπέμπουν ευθέως στις διατάξεις του άρθρου 51 του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ, ως προς την ενεργοποίηση του μηχανισμού της ρήτρας *«αμοιβαίας άμυνας»* -συνδυαστικώς δε και συμπληρωματικώς και του μηχανισμού της ρήτρας *«αλληλεγγύης»*- καθίσταται προφανές επιπροσθέτως και το εξής:

β1) Λόγω του ότι η προκλητική συμπεριφορά της Τουρκίας βρίσκεται μέσα στα όρια -ή και υπερβαίνει πλέον τα όρια- της *«επικείμενης απειλής»*, η Ελλάδα δικαιούται, ανά πάσα στιγμή και κατά την κρίση της, να ζητήσει από τα αρμόδια όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης την ενεργοποίηση του

μηχανισμού της ρήτηρας «αμοιβαίας άμυνας», σε συνδυασμό, όταν και εφόσον τούτο δικαιολογείται από τις περιστάσεις, με την ενεργοποίηση του μηχανισμού της ρήτηρας «αλληλεγγύης», κατά τις διατάξεις των άρθρων, αντιστοίχως, 42 παρ. 7 εδ. α' της ΣΕΕ και 222 παρ. 1 της ΣΛΕΕ.

β2) Το εν λόγω συμπέρασμα, στο πλαίσιο εφαρμογής του Ευρωπαϊκού Δικαίου, ενισχύεται καταλυτικώς και από τις δηλώσεις των οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και μεμονωμένων Ευρωπαίων Αξιωματούχων, οι οποίες με ολοένα και μεγαλύτερη συχνότητα αναφέρονται, ευθέως, στην τουρκική αυθαιρεσία εις βάρος της Ελλάδας. Ιδίως δε ενισχύεται από τα κατά τα ως άνω συμπεράσματα της Ευρωμεσογειακής Διάσκεψης της 10^{ης} Σεπτεμβρίου 2020 στο Αιάκειο της Κορσικής.

Επίλογος

Οι θέσεις που προηγήθηκαν οδηγούν ευχερώς στην συναγωγή και των ακόλουθων, κυρίως, καταληκτικών συμπερασμάτων:

A. Αδιαπραγμάτευτη Εθνική Θέση μας είναι ότι μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας υφίσταται μία, και μόνη, διαφορά: Εκείνη της οριοθέτησης της Νησιωτικής Υφαλοκρηπίδας και των αντίστοιχων Θαλάσσιων Ζωνών, με την προτεραιότητα να εντοπίζεται στην οριοθέτηση της ΑΟΖ. Ουδένα δε ζήτημα υφίσταται ως προς την αμυντική θωράκιση όλων, ανεξαιρέτως, των Ελληνικών Νησιών στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο. Επομένως, η Ελλάδα έχει το αναφαίρετο δικαίωμα -αλλά και την υποχρέωση, αφού τούτο αφορά την προστασία της Ελληνικής Επικράτειας- τόσο για δικό της λογαριασμό όσο και έναντι της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως πλήρες Κράτος-Μέλος της, να θωρακίζει αμυντικώς όλα, ανεξαιρέτως, τα Νησιά της στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο, ανεξαρτήτως της έκτασης του εδάφους τους και του αν κατοικούνται ή όχι. Το δικαίωμα αυτό ερείδεται επί των αρχών του Διεθνούς Εθιμικού Δικαίου σε συνδυασμό με τις διατάξεις των

άρθρων 1 παρ. 1, 2 παρ. 4 και 51 του Καταστατικού χάρτη του ΟΗΕ, οι οποίες κατοχυρώνουν το δικαίωμα Κράτους-Μέλους του ΟΗΕ να αμυνθεί με κάθε νόμιμο μέσο όχι μόνο σε περίπτωση ένοπλης επίθεσης εναντίον του αλλά και σε περίπτωση «*απειλής χρήσης βίας*» ή ακόμη και «*επικείμενης απειλής*», όπως προκύπτει και από την πρακτική αυτού τούτου του ΟΗΕ. Και είναι δεδομένο ότι η Τουρκία, ιδίως μετά την εισβολή στην Κύπρο το 1974, τον σχηματισμό της «*Στρατιάς του Αιγαίου*» και το εντελώς αυθαίρετο «*casus belli*» ως προς την επέκταση της Αιγιαλίτιδας Ζώνης μας, απειλεί διαχρονικώς και ευθέως την Ελλάδα και με την χρήση βίας -όπως αποδεικνύει, επιπροσθέτως, και η στάση της μετά την «*σύναψη*» του λεγόμενου «*τουρκολιβυκού μνημονίου*»- παραβιάζοντας ευθέως το Διεθνές Δίκαιο και, κατ' εξοχήν, το Δίκαιο της Θάλασσας του ΟΗΕ κατά την Σύμβαση του Montego Bay του 1982. Σύμβαση η οποία δεσμεύει και την Τουρκία, μέσω «*γενικώς παραδεδεγμένων κανόνων του Διεθνούς Δικαίου*». Πέραν τούτων, η Τουρκία ουδόλως και καθ' οιονδήποτε τρόπο νομιμοποιείται να επικαλείται την Σύμβαση Ειρήνης των Παρισίων του 1947, δια της οποίας παραχωρήθηκαν τα Δωδεκάνησα στην Ελλάδα. Και αυτό επειδή η Τουρκία δεν υπήρξε συμβαλλόμενο μέρος στην ως άνω Συνθήκη, η οποία έχει συναφθεί μεταξύ των Συμμάχων νικητών του Β' Παγκόσμιου Πολέμου και της Ιταλίας. Α fortiori, η Τουρκία οφείλει να σέβεται, στο ακέραιο, την Συνθήκη αυτή η οποία συνιστά, έναντι αυτής, «*res inter alios acta*».

Β. Το ίδιο δικαίωμα -άρα και την ίδια υποχρέωση- αντλεί η Ελλάδα και με βάση το Ευρωπαϊκό Δίκαιο και το αντίστοιχο Ευρωπαϊκό Κεκτημένο, σύμφωνα με τις ακόλουθες σκέψεις και υπό τα δεδομένα της διαρκώς εντεινόμενης επιθετικής συμπεριφοράς της Τουρκίας απέναντί της η οποία, ιδίως κατά τα συμπεράσματα της Ευρωμεσογειακής Διάσκεψης της 10^{ης} Σεπτεμβρίου 2020 στο Αιάκειο της Κορσικής, παραβιάζει ευθέως την Κυριαρχία της και τα Κυριαρχικά Δικαιώματά της: Οι διατάξεις του άρθρου 42 παρ. 7 εδ. α' της ΣΕΕ, οι οποίες κατοχυρώνουν τις θεσμικές εγγυήσεις

ενεργοποίησης της ρήτρας «*αμοιβαίας άμυνας*» όταν απειλείται Κράτος-Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, παραπέμπουν ευθέως, ως προς τις προϋποθέσεις ενεργοποίησης της ρήτρας αυτής, στις προμνημονευόμενες διατάξεις του άρθρου 51 του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ. Κατά τούτο, οι ως άνω διατάξεις –όπως και οι συναφείς διατάξεις των άρθρων 1 παρ. 1 και 2 παρ. 4 του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ- αποτελούν μέρος του Ευρωπαϊκού Κεκτημένου. Οπότε η Ελλάδα έχει το δικαίωμα αμυντικής θωράκισης όλων, ανεξαιρέτως, των Νησιών της στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο εναντίον της τουρκικής απειλής ή και απειλής χρήσης βίας και με βάση το θεσμικό πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Δικαίου και του αντίστοιχου Ευρωπαϊκού Κεκτημένου. Επιπλέον, και ενόψει της κατάφωρης τουρκικής προκλητικότητας και της εντεύθεν ευθείας απειλής εναντίον της, η Ελλάδα δικαιούται, ανά πάσα στιγμή και κατά τις περιστάσεις, να ζητήσει, ως Κράτος-Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την ενεργοποίηση της ρήτρας «*αμοιβαίας άμυνας*», κατά τις διατάξεις του άρθρου 42 παρ. 7 της ΣΕΕ. Προς την κατεύθυνση αυτή η Ελλάδα μπορεί να επικαλεσθεί και την πρακτική, η οποία έχει έως τώρα υιοθετηθεί στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ενεργοποίηση της προμνημονευόμενης ρήτρας. Προσθέτω, καταληκτικώς, ότι όλη αυτή η προκλητικώς υπονομευτική συμπεριφορά της Τουρκίας εναντίον της Ελλάδας επιβάλλει και τούτο: Είναι αδιανόητο, ιδίως από πλευράς Ευρωπαϊκού Δικαίου, να τίθεται οιοδήποτε ζήτημα άμεσης ή έστω και έμμεσης συμμετοχής της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Άμυνα όταν αυτή απειλεί, ακόμη και με χρήση βίας, την Ελλάδα, άρα την ίδια την Ευρωπαϊκή Ένωση. Επομένως, το veto της Ελλάδας στο ενδεχόμενο μιας τέτοιας συμμετοχής της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Άμυνα είναι, αυτονοήτως, δεδομένο, απερίφραστο και αδιαπραγμάτευτο.»